

УДК 636.03:637.1

**Т.Г. Олійник, аспірант
Миколаївський державний аграрний університет**

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ТВАРИННИЦТВІ

Висвітлено проблеми виробництва продукції тваринництва та обгрунтовано основні напрямки розвитку інтеграційних процесів у галузі.

Постановка проблеми. У сучасних умовах агропромисловий комплекс займає важливе місце в економічному розвитку України. Він виробляє продукцію різних видів для задоволення потреб населення в харчуванні і промисловості в сировині. Особливе місце в підвищенні функціонування агропромислового комплексу, поліпшенні забезпечення населення країни високоякісною сільськогосподарською продукцією належить розвитку інтеграції виробництва продукції тваринництва та її промислової переробки. [2, с.54].

Соціально-економічний розвиток інтеграції в аграрному і промисловому виробництві зумовлюється розширенням можливостей щодо збереження якості та скорочення витрат на вирощування та реалізацію сировини до її промислової переробки (молоко, приріст живої маси). В одержанні високих кінцевих результатів економічно заінтересовані учасники інтегрованого виробництва (сільськогосподарські товаровиробники), у розподілі яких вони беруть участь на паритетних засадах з промисловими переробними підприємствами. Адже поставки високоякісної сировини для промислової переробки істотно впливають на виробництво високоякісних готових до споживання продуктів, що є важливою умовою збільшення доходів від їх реалізації для сільськогосподарських товаровиробників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Напрямки та етапи формування інтеграційних структур знайшли своє відображення в працях В.Г.Андрійчука, П.І.Гайдуцького, І.І. Лукінова, П.Т. Саблука, І.І. Червена та ряду інших вчених, які вважають агропромислове інтегрування процесом закономірним. Шляхи вдосконалення інтеграційних процесів потребують подальшого вирішення.

Формування цілей статті. Виявити та оцінити процеси інтеграції в тваринництві, окреслити основні напрямки їх вдосконалення для покращання результативності діяльності виробників тваринницької продукції та переробних підприємств.

Виклад основного матеріалу. У ході роздержавлення та приватизації матеріально-технічної бази агропромислового комплексу порушилися зв'язки між сільгоспвиробниками, переробниками, торгівлею. Це призвело до розбалансованості взаємовідносин між цими структурами. Підприємства переробної промисловості стали монополістами. Використовуючи своє вигідне становище, переробні підприємства на початку 90-х років нав'язали сільськогосподарським виробникам вигідні для себе умови взаєморозрахунків, що негативно вплинуло на обсяги виробництва продукції (табл.1).

Значне скорочення обсягів виробництва в першу чергу пов'язане з незацікавленістю сільськогосподарських товаровиробників виробляти збиткову, тваринницьку продукцію. Переробні підприємства втратили необхідну сировинну базу. Тому в сучасних економічних умовах переробні підприємства зацікавлені в наявності стабільної сировинної бази, вони розуміють свою залежність від сировинного ринку та необхідність його підтримки, намагаються впливати на процес виробництва сировини, поліпшення її якості та збільшення кількості.

1. Виробництво продукції тваринництва в господарствах Миколаївської області

Показники	Роки					
	1995	2000	2001	2002	2003	2004
М'ясо всіх видів (у забійній вазі), тис. т, у тому числі:	59,4	49,3	27,7	27,8	30,2	28,5
яловичина і телятина	29,3	24,2	15,7	13,4	15,3	15,5
свинина	22,8	20,1	7,7	9,1	9,9	8,8
Молоко, тис. т	527,0	346,8	387,2	431,7	425,3	444,9
Вовна, т	759	99	76	70	71	57

Як показали дослідження, значна частина тваринницької продукції переробляється безпосередньо виробниками або надходить на ринок у натуральному вигляді (табл.2). Як результат – зменшення обсягу сировини, необхідної для забезпечення стабільної роботи переробних підприємств. Це спричинило недовикористання їх виробничих потужностей, а в деяких випадках і повну зупинку виробництва.

Як випливає з даних таблиці, лише 25% сировини надходить до переробних підприємств. Для виведення тваринництва з кризового стану й забезпечення підвищення продуктивності виробництва галузі необхідно удосконалити взаємовідносини між виробниками та переробними підприємствами, які розладналися з переходом економіки країни до ринкових відносин. Це можна досягти шляхом ство-

рення асоціацій на акціонерній основі з організацією фірмової торгівлі, що забезпечить зниження роздрібної ціни на продукцію.

Враховуючи особливості сільськогосподарської сировини, на нашу думку, однією з важливих стратегій переробних підприємств АПК на ринку сировини повинна стати вертикальна інтеграція з постачальниками. Адже вертикальна інтеграція зумовлює створення якісно нових специфічних міжгалузевих виробничих підприємств різних сфер АПК, їх об'єднання з підприємствами із первинної переробки сировини, подальшого виготовлення готових виробів легкої промисловості збутовими і торговельними партнерами. Така співпраця визначається переважно напрямом спеціалізації, спільністю та безперервністю відтворювальних і технологічних процесів від виробництва сировини, її переробки до виготовлення готового продукту. При цій формі найкраще використовуються виробничі ресурси, підвищується ефективність та прибутковість підприємств. Вертикальна інтеграція може бути реалізована різними способами: укладанням довгострокових договорів з постачальниками, кооперуванням з виробниками сировини, формуванням власної заготівельної мережі, організацією власного виробництва сировини.

2. Структура реалізації продукції тваринництва у сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області, %

Показники	Роки					
	1995	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Переробним підприємствам</i>						
Приріст живої маси	22,1	7,2	13,6	13,3	18,7	25,2
Молоко та молочні продукти	85,4	74,9	80,9	80,9	82,8	86,9
Вовна	36,2	-	18,5	-	-	-
<i>На ринку</i>						
Приріст живої маси	43,8	53,5	39,5	40,7	35,1	27,0
Молоко та молочні продукти	10,0	14,7	9,5	9,8	9,1	6,4
Вовна	60,7	98,7	59,2	76,2	87,0	68,4
<i>Населенню</i>						
Приріст живої маси	22,0	33,3	32,7	25,8	17,6	12,7
Молоко та молочні продукти	3,0	8,1	7,0	6,0	4,7	3,0
Вовна	-	0,9	7,6	-	-	-
<i>За іншими каналами</i>						
Приріст живої маси	12,1	5,9	14,2	19,7	28,6	35,1
Молоко та молочні продукти	1,6	2,3	2,6	3,2	3,4	3,7
Вовна	3,2	0,4	14,7	23,8	13,0	31,6

У Миколаївській області деякі промислові підприємства, як інтегратори на ринку молока та молочної продукції, здійснюють ряд організаційно-технічних заходів, спрямованих на підтримку сировинної зони. Так, ЗАТ «Баштанський сирзавод» виділяє кредити товаровиробникам для закупівлі племінної худоби, матеріально винагороджує за підсумками року кращих заготівельників молока від особистих селянських господарств. На території населених пунктів завод встановив холодильні камери для зберігання молока. ЗАТ «Дружба» постачає сільськогосподарським підприємствам, у яких закуповує сировину, необхідне обладнання для

зберігання молока, миючі засоби для тари, спецодяг для робітників ферм. Найбільшим інтегратором є ЗАТ "Лакталіс-Україна". Для заготівлі молока від населення на початок 2006 р. діють майже 200 заготівельних пунктів даного підприємства, кожен з яких оснащений холодильним обладнанням та лабораторією для визначення якості молока. З більшістю сільськогосподарських підприємств укладаються стандартні договори на закупівлю молока, але з частиною господарств – індивідуальні, зі специфічними умовами закупівлі молока та надання додаткових послуг, 80 % заготовленого молока привозиться власним транспортом підприємства, частково привозять самі здавачі.

У сучасних умовах необхідно здійснювати організацію інтересів товаровиробників у напрямку задоволення інтересів кінцевого споживача шляхом створення нових глибоко інтегрованих аграрно-промислових торговельних формувань маркетингового типу, які б включали всі ланки руху продукції від ферми до магазину.

Висновок. Узагальнюючи вищевикладене, можна сказати, що розвиток вертикальної інтеграції дасть змогу забезпечити технічну, технологічну, організаційно-управлінську, економічну єдність і неперервність етапів виробництва, заготівлі, транспортування, зберігання й переробки сільськогосподарської продукції. Розв'язання цієї проблеми забезпечить стабілізацію агропромислового виробництва й підвищення економічної ефективності.

Бібліографічний список: 1. Статистичний щорічник за 2004 рік.-К.,2005. 2. Яценко В.М. Формування і розвиток агропромислової інтеграції в Україні // Економіка АПК. – 2004.- №1. – С. 54.